VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

HE 150/2026 vp. Kuntalain muuttaminen

HALLINTOVALIOKUNTA 9.11.2026

VM/KAO, MERVI KUITTINEN, TEEMU ERIKSSON

Valtiovarainministeriölle toimivalta ohjata ja seurata yleisesti kuntien varautumista

- Lisätään lakiin valtiovarainministeriön tehtäväksi kuntien toiminnan ja talouden varautumisen yleinen ohjaus ja seuranta (KL 10 §):

”Valtiovarainministeriö vastaa kuntien toiminnan ja talouden varautumisen yleisestä ohjauksesta ja seurannasta siltä osin kuin se ei kuulu muun ministeriön toimialaan.”

  - Nykyisin esityksen mukainen toimivalta varautumisen yleiseen ohjaukseen on epäselvä; muutos selkiyttäisi lainsäädäntöä.
  - Ohjaukselle tunnistettu tarve; tällä hetkellä kuntien varautumisessa ja sen tasossa vaihtelua.
  - VM vastaisi kuntien varautumisen ohjauksesta siltä osin kuin se ei kuuluisi muiden ministeriöiden toimialaan; ei kohdistuisi erityislainsäädännössä säädettyihin tehtäviin.

- Yleinen ohjaus: ei ohjata yksittäisiä kuntia ja ohjaus olisi yleistä informaatio-ohjausta; ei sitoisi oikeudellisesti.
  - Tavoitteena edistää kuntien varautumisen tason yhtenäisyyttä ja parantaa kuntien edellytyksiä selvitä tehtävistään kriisioloissa, kunnat itse päättävät taloudestaan ja hallinnostaan itsehallintonsa nojalla.

10 § Kuntien seuranta, laillisuusvalvonta ja varautumisen yleinen ohjaus

Valtiovarainministeriö seuraa yleisesti kuntien toimintaa ja taloutta sekä huolehtii, että kuntien itsehallinto otetaan huomioon kuntia koskevan lainsäädännön valmistelussa. Valtiovarainministeriö vastaa kuntien toiminnan ja talouden varautumisen yleisestä ohjauksesta ja seurannasta siltä osin kuin se ei kuulu muun ministeriön toimialaan.

Lupa- ja valvontavirasto voi kantelun johdosta tutkia, onko kunta toiminut voimassa olevien lakien mukaan.

Konserniohjeeseen tytäryhteisöiden varautumista koskevat määräykset

- Lisätään velvoite antaa konserniohjeessa tarpeelliset määräykset myös **tytäryhteisöjen valmiussuunnittelusta, varautumisesta ja näiden yhteensovittamisesta kuntakonsernissa** (KL 47 §).
  - Tehostaisi riskienhallinnan järjestämiseen ja mahdollisesti laissa säädettyihin varautumisvelvoitteisiin sekä muihin toimenpiteisiin perustuvaa tytäryhteisöiden varautumista; edistäisi varautumisen ja valmiussuunnittelun yhteensovittamista kuntakonsernissa.
- Kunnat päättäisivät itse määräysten tarkemmasta sisällöstä riskiarvioihinsa perustuen.
  - Esim. määräys varautua palveluiden mahdollisimman hyvään hoitamiseen myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa sekä täsmällisempiä velvoitteita (mm. osallistuminen konsernin yhteiseen varautumissuunnitteluun ja harjoituksiin, raportointivelvoitteita).
- Siirtymäaika: Kunnan konserniohjeen olisi oltava lain 47 §:n 4 momentin mukainen viimeistään 31.8.2027.

Nuorisovaltuuston aloiteoikeus ja vanhusneuvoston nimeäminen

- Täsmennetään lain tasolle **nuorisovaltuuston oikeutta tehdä kuntalain mukaisia aloitteita** (26 §, 90 §)
  - Mahdollista jo nykyisin, mutta oikeutta ei ole kaikissa kunnissa välttämättä tunnistettu, on voinut perustua hallintosääntöön tai toimintasääntöön ja käytäntöihin; sääntely selkiyttäisi nykytilaa ja vahvistaisi nuorisovaltuustojen osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia.
  - Esityksen tarkoituksena on edistää äänioikeutta vailla olevan ikäryhmän osallistumismahdollisuuksia kunnan toimintaan, ja saattaa heidän näkemyksiään ja aloitteitaan paremmin kunnan toimielinten erityisesti valtuuston tietoisuuteen sekä edistää hyviä käytäntöjä.
  - Liityntä hallitusohjelman kirjaukseen: hallitus edistää nuorten osallisuutta ja alueellista yhdenvertaisuutta mm. vahvistamalla nuorisovaltuustojen asemaa kunnissa ja hyvinvointialueilla.
- Lisätään säännös, jonka mukaisesti vanhusneuvoston sijasta kunnanhallitus voisi asettaa **muun vastaavan ikääntyneiden henkilöiden vaikuttajaryhmän** (27 §).
  - Vaikuttamistoimielin voitaisiin nimetä siten, että se kuvaisi vanhusneuvostoa paremmin sen edustamaa paikallista väestöryhmää (esim. ikäneuvosto).

Nuorisovaltuuston aloiteoikeus, muutokset

26 § Nuorisovaltuusto

”Nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava nuorisovaltuusto tai vastaava nuorten vaikuttajaryhmä (nuorisovaltuusto) ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Nuorisovaltuusto voi olla useamman kunnan yhteinen.

Nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä kunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muissakin asioissa, joiden nuorisovaltuusto arvioi olevan lasten ja nuorten kannalta merkittäviä. Nuorisovaltuusto tulee ottaa mukaan lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kunnassa. **Nuorisovaltuustolla on aloiteoikeus, johon sovelletaan, mitä tämän lain 23 §:ssä säädetään. Lisäksi noudatetaan 90 §:ssä tarkoitetun hallintosäännön määräyksiä aloitteen käsittelystä ja aloitteen tekijälle annettavista tiedoista.**

Lasten ja nuorten osallistumisesta ja kuulemisesta säädetään nuorisolain (1285/2016) 24 §:ssä.”

- Lisäksi muutetaan 90 §:n 1 momentin 2) kohdan alakohta n) seuraavasti: Hallintosäännössä annetaan tarpeelliset määräykset ainakin:--- n) 23 §:ssä tarkoitetun aloitteen ja 26 §:ssä tarkoitetun aloitteen käsittelystä sekä aloitteen tekijälle annettavista tiedoista; ---
- Esitykseen perusteluissa mm. todetaan, että kunnan hallintosäännössä voitaisiin jatkossakin myöntää nuorisovaltuustolle esimerkiksi oikeus tehdä aloitteita suoraan valtuustolle, antaa määräyksiä nuorisovaltuuston tekemien aloitteiden raportoinnista valtuustolle sekä antaa nuorisovaltuuston edustajalle läsnäolo- ja puhe-oikeus kunnan toimielinten kokouksiin. Useissa kunnissa on mahdollistettu nuorisovaltuuston aloitteiden esittäminen valtuustolle.
- Siirtymäaika: Kunnan hallintosääntö olisi saatettava 90 §:n mukaiseksi viimeistään 31.8.2027.

Muut kuntalakiin ehdotettavat muutokset

- Täsmennetään, miltä osin **kirjanpitolakia ei sovelleta** kunnan toiminnassa (112 §).
  - Poikkeukset koskevat pääosin periaatteita, jotka on tarkoitettu kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja käyttäville yrityksille.
  - Tällä hetkellä eräistä poikkeuksista ohjeistus KILA:n hyvinvointialue- ja kuntajaoston yleisohjeissa.
  - Siirtymäaika: Lain 112 §:n 1 momenttia sovellettaisiin kunnan kirjanpitoon 1.1.2028 lukien, eli 2028 tilinpäätöksessä. Arvonkorotukset tulisi purkaa viimeistään tilikauden 2028 tilinpäätöksessä. Aktivoidut välilliset menot ja korkomenot olisi kuitenkin mahdollista poistaa hyödykkeiden jäljellä olevana suunnitelman mukaisena poistoaikana.
- Lisättäisiin velvoite antaa **toimintakertomuksessa arvio** myös merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä (115 §).
  - Tällä hetkellä ohjeistus KILA:n hyvinvointialue- ja kuntajaoston yleisohjeessa.
- Lisäksi lakiin tehtäisiin useita **teknisluonteisia muutoksia.**

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
FINANSMINISTERIET

Kiitos

VM.FI | @VMUUTISET